

Maakunnallinen journalismi

Maakunnallisuuden näkyminen Lapin Radion päivittäisissä radiojutuissa

Sallamaari Paavola

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2012

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä(t):	Sallamaari Paavola
Opinnäytetyön nimi:	Maakunnallinen journalismi - Maakunnallisuuden näkyminen Lapin Radion päivittäisissä radiojutuissa
Sivuja (joista liitteitä):	40 (4)
<p>Tutkin opinnäytetyössäni maakunnallista journalismia Lapin Radion näkökulmasta. Tavoitteenani on selvittää, mitä maakunnallisuus tarkoittaa journalismin kannalta, ja miten maakunnallisuus näkyy Lapin Radion toiminnassa ja radiojutuissa.</p> <p>Maakunnallisen viestimen tehtävä on seurata oman maakuntansa asioita ja tuoda ne vastaanottajan tietouteen. Maakunnallisuus on aihe jota on tutkittu jonkin verran, mutta ei radion kannalta juuri lainkaan. Siksi opinnäytetyöni pohjana toimii laaja empiirinen tutkimusaineisto. Maakunnallisuutta on tutkittu esimerkiksi lehtityöskentelyn kannalta, mutta tieto on sovellettavissa myös radioon, joten olen käyttänyt löytämiäni lähteitä työni pohjana.</p> <p>Toiminnallinen opinnäytetyöni on tapaustutkimus. Empiirinen tutkimusaineisto koostuu teemahaastatteluista, osallistuvasta havainnoinnista sekä tekemällä tutkimisesta. Teemahaastatteluilla pyrin selvittämään Lapin Radion työntekijöiden käsityksiä maakunnallisuudesta ja siitä mitä se tarkoittaa juuri Lapin Radion tapauksessa. Osallistuva havainnointi toimii työni perustana, sillä sitä kautta pystyn peilaamaan tutkimuksen tuloksia. Tekemällä tutkiminen toimii pohjana tutkimuksessani, sillä opinnäytetyöni koostuu kahdesta itse tekemäni radiojutun avaamisesta ja pohtimisesta, kuinka maakunnallisuus jutuissani näkyy. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni lisäksi alan kirjallisuutta, jotta tietoperustani olisi tarpeeksi kattava.</p> <p>Opinnäytetyössäni selviää, että maakunnallinen journalismi on juuri oman maakunnan asioista, ihmisistä ja ilmiöistä kertomista. Lapin Radion näkökulmasta maakunnallisuus on oman maakunnan identiteetin vahvistamista. Jos aihe koskee jollain tavalla Lappia tai lappilaisia, tulee Lapin Radion peilata ja selventää taustoja, pyrkiä selvittämään mistä on kyse, ja selvittää mitä käsiteltävä aihe merkitsee Lapin ihmisille.</p>	
Asiasanat: maakunnallisuus, YLE Lapin Radio, journalismi, päivittäisjutut	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t):	Sallamaari Paavola
Opinnäytetyön nimi:	Regional journalism – Regionality emerging on Lapin Radio's daily radio stories
Sivuja (joista liitteitä):	40 (4)
<p>In my thesis, I study regional journalism from Lapin Radio's point of view. My goal is to find out what regionality means in journalism, and how regionality emerges in Lapin Radio operations and in its radio stories.</p> <p>The purpose of regional media is to follow its own region's current matters, and bring them to audience's knowledge. Regionality is a subject that has been studied only to a narrow extent, and not from radio's perspective. Therefore, my thesis is based on an extensive empirical data. Regionality has been studied for example from newspaper's perspective, but the knowledge from such research can be adapted to radio. Therefore, I used the sources I have found as a basis for my work.</p> <p>My functional thesis is a case study. The empirical data consists of theme interviews, participatory observations and investigating by doing. By the theme interviews my intention was to find out Lapin Radio's employees' views about regionality, and what it means in Lapin Radio's case. Participatory observations also create a basis for my research, because my thesis consists of throwing open and studying two radio stories made by myself in order to find out how regionality shows in the stories. I have also used literature related to the topic to make sure that the research data is as comprehensive as possible.</p> <p>My study shows, that regional journalism is telling about own regions matters, people and phenomenon. From Lapin Radios point of view, regionality is strengthening regions identity. If the subject somehow concerns Lapland or Lapps, Lapin Radios job is to reflect and clarify the backgrounds, try to find out what the matter is, and what the subject means for people in Lapland.</p>	
Asiasanat: Regionality, YLE Lapin Radio, journalism, daily radio stories	

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MAAKUNNALLINEN JOURNALISMI	7
3 EMPIIRISET TUTKIMUSAINEISTOT	12
3.1 Teemahaastattelut	12
3.2 Osallistuva havainnointi	13
3.3 Tekemällä tutkminen	13
4 TUTKIMUSKOHTENA YLE LAPIN RADIO	15
4.1 Yleistietoa Ylestä	15
4.2 Maakuntaradio - Yle Lapin Radio	15
5 TUTKIMUSTULOKSET	17
5.1 Maakunnallisuus Lapin Radiolla	17
5.2 Lapissa riittää aiheita	20
5.3 Lapittaminen	23
5.4 Maakunnallisuuden näkyminen esimerkkien kautta	25
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	30
LÄHTEET	32
LIITELUETTELO	36

1 JOHDANTO

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni tutkimuksen kohteena on maakunnallisuus Lapin Radion päivittäispuolen radiojutuissa. Tavoitteeni on selvittää, mitä maakunnallisuus tarkoittaa journalismin kannalta, mikä sen merkitys on Lapin Radiolla, ja miten se näkyy radiojutuissa. Opinnäytetyön aihetta miettiessäni aloin pohtia, mitkä ovat Lapin Radion juttujen kriteerit, millaisista aiheista juttuja ylipäätään tehdään ja miten lappilaisuus näkyy niissä. Suomessa on kaksikymmentäviisi maakuntaradiota ja siksi itsekin lappilaisena, aloin pohtia, millaisia etuja Lapilla on tarjottavana radiotoiminnalle. Opinnäytetyössäni käsiteltävällä Lapilla, tarkoitan Suomen Lappia. Käsitteenä Lappi on myös suurempi alue, joka kattaa Pohjois-Lapin, johon kuuluvat myös Venäjän, Ruotsin ja Norjan pohjoisimmat osat.

Suoritin osan työharjoittelustani kesällä 2011 Lapin Radiolla, ja päätin että opinnäytetyöni tulisi jollain tapaa liittymään kyseiseen harjoitteluajanjaksoon. Tehtäviini kuuluivat päivittäistoimituksen toimittajan tehtävät, eli suunnittelin, tein toimitettuja juttuja radioon ja versioin juttujani myös nettiin. Näin siis osan empiirisestä tutkimusaineistostani muodostaa organisaatio-etnografinen aineisto, jota keräsin työhön liittyvällä osallistuvalla havainnoinnilla.

Osa tutkimusaineistostani koostuu teemahaastatteluista, jotka tein kolmelle Yle Lapin Radion päivittäispuolen toimittajalle, kahdelle tuottajalle sekä radion päällikölle. Teemahaastatteluissa pyrin selvittämään kunkin työntekijän kuvan maakunnallisuudesta, ja sen, miten se heidän mielestään näkyy Lapin Radion päivittäisjutuissa ja radion toiminnassa yleensäkin. Opinnäytetyöni teososana on kaksi itse tekemääni radiojuttua, joita analysoin ja selvitän miten maakunnallisuus niissä näkyy.

Avaan työssäni ensimmäiseksi journalismin eri tasoja, jotka jaoin neljään osaan. Opinnäytetyössäni merkittävässä osassa on maakunnallinen journalismi, jonka ympärillä ovat paikallinen, valtakunnallinen sekä kansainvälinen journalismi. Kaikki nämä tasot ovat kytköksissä toisiinsa ja elävät toisistaan. Toisessa osiossa selvitän empiiriset tutkimusaineistot, joihin kuuluvat teemahaastattelut, osallistuva havainnointi sekä tekemällä tutkiminen. Kolmannessa luvussa kerron yleisesti Ylen toiminnasta sekä Yle Lapin Radiosta maakuntaradiona.

Näiden vaiheiden jälkeen siirryn varsinaisiin tutkimustuloksiin, joissa selvitän kuinka maakunnallisuus näkyy Lapin Radion toiminnassa, sekä sisällössä. Tämän osion alukuina käsittelen aiheiden löytymistä Lapissa, sekä paikallistamista, eli lapittamista. Ennen yhteenvetoa ja pohdintaa avaan maakunnallisuuden näkymistä Lapin Radion päivittäispuolen radiojutuissa kahden itse tekemäni jutun kautta. Kerron miten aiheisiin päädyttiin, ja millä tavalla Lapin maakunnallisuus niissä näkyy.

2 MAAKUNNALLINEN JOURNALISMI

Maakunnasta puhuttaessa ajatellaan useimmiten konkreettista aluetta, rajoja kartalla. Nykysuomen sanakirjassa (1954, 339) maakunta määritellään historiallisesti ja kansantieteellisesti yhteen kuuluvaksi kokonaisuuden muodostavaksi suurehkoksi valtakunnan osaksi. Opinnäytetyössäni käsittelen maakunnallisuutta kuitenkin journalismin kannalta, mutta mitä maakunnallinen journalismi olisi ilman maakuntaa ja sen muodostamia rajoja. Nykyiset maakunnat ovat pääosaltaan tulosta suomalaisen yhteiskunnan työnjaon syvenemisestä, keskusten ja niiden vaikutusalueiden hahmottumisesta sekä alueellisen kansalaistoiminnan ja joukkotiedotuksen vahvistumisesta. (Paasi 1999, 102).

Suomi jaetaan yhdeksääntoista maakuntaan, jotka ovat Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi ja Ahvenanmaa (Kotimaisten kielten keskus 2011, 23.1.2012).

Miten maakunnallisuuden voi sitten määritellä journalismin kannalta? Mikä tekee aiheesta tai käsittelytavasta maakunnallisen?

Niin maakuntalehdessä kuin – radiossakin, näkökulman tulisi yleisesti ottaen olla oman maakunnan näkökulma. Vaikka keskitynkään pääasiassa maakunnalliseen tasoon, uskon että esimerkiksi valtakunnallisella tasolla on suuri merkitys maakunnalliselle journalismille. Ei voi sanoa, että esimerkiksi maakuntaradio vahvistaa pelkästään maakuntaa, vaan se vahvistaa koko maata. Alueellisuus ei tarkoita ainoastaan lähiympäristön merkityksellistämistä tai maakunnallisen identiteetin rakentumista, vaan myös kansainvälisyys ja valtakunnallisuus ovat läsnä (Hujanen 2000, 33). Journalismia voi siis tarkastella neljästä eri näkökulmasta, jotka ovat: paikallinen, maakunnallinen, valtakunnallinen sekä kansainvälinen.

Kun puhutaan paikallisuudesta, tarkoitetaan yleensä jotain tiettyä paikkakuntaa tai pienempää aluetta. Paikallisena ollaan osa pientä yhteisöä, jolloin edustetaan omaa paikkakuntaa ja sen henkeä.

Paikallisviestimellä on useita keskenään ristiriitaisiakin tehtäviä tiedonvälityksestä yhteisöllisyyden rakentamiseen ja paikallistunteen ylläpidosta alueensa puolesta puhumiseen. Tehtäviensä kautta esimerkiksi paikallislehti on positiivisempi, ristiriidoissa ratkaisuhakuisempi ja yhteisöllisyyttä korostavampi kuin maakunnallinen sanomalehti. Paikallisuus tarjoaa lukijalle kiintopisteen mutkikkaalta tuntuvassa globaalissa maailmassa. (Sillanpää 2011, 113.)

Journalismin kannalta paikallisaineisto muodostuu juuri sen alueen ikiomalta reviiriltä. Paikallisen median, oli kyse lehdestä tai radiosta, luvattua reviiriä ovat siten oman paikkakunnan tapahtumat ja ilmiöt, jotka ovat sen vahvuus. Tämä erityinen asiantuntevuus ja ammatillinen osaaminen pursuavat paikkakunnan ja sen asukkaiden tuntemuksesta. (Kangaspunta 1995, 19.) Paikallinen journalismi on siis omaa aluettaan rajaavaa, sen asioista kertomista ja kyseisen alueen ihmisten pääasiallinen tiedonlähde heitä koskevista aiheissa. Oikein viritetty paikallisjournalismi on kansalaisyhteiskunnan, ei virka- ja herravaltaisuuden, palvelija. (Pietilä 1995, 29–30.)

Gassnerin mukaan (1995, 19) paikallisjournalistin kerrotaan ylläpitävän tiheään solmitua sosiaalista verkostoa, joka kattaa niin politiikan, talouden ja hallinnon päättäjät kuin kadunmiehenkin. Jutuissaan toimittaja puhuu lukijoidensa kielellä, kertoo ongelmista ja antaa lukijoiden äänen kuulua. Tähän eivät Kangaspunnan mukaan muut viestimet yllä, koska niiltä puuttuu ”pohjakosketus” tai lähituntuma seutunsa paikallisiin toimijoihin ja lukijoihin.

Miksi ainoastaan paikallisjournalistilla olisi kosketus paikkakunnan ihmisiin? Mielestäni myös muilla journalisteilla, jotka työskentelevät esimerkiksi maakunnallisen journalismin parissa, on yhtä hyvät lähtökohdat ihmisten kanssa työskentelyyn, ja nykyisin yhä enemmän juttuihin halutaan tavallisen ihmisen näkökulma. Työskentelee toimittaja kuinka laajan ympäristön parissa tahansa, on suhteiden luominen tärkeää niin tavallisiin ihmisiin kuin erin alan toimijoihinkin. Pienellä paikkakunnalla tämä lienee helpompaa juuri alueen koon takia.

Ihannetapauksessa paikallisviestintä toimii ”arkielämän tiennäyttäjänä”, josta kuluttaja ei kykene luopumaan (Gassner 1995, 20).

Opinnäytetyössäni pääosassa olevan journalismin maakunnallisuuden käsitteen määrittelemineen tuottaa jossain määrin ongelmia. Maakunnallisuus on jollain tapaa käsitettynä myös paikallisuutta, mutta sen tapauksessa puhutaan suuremmasta alueesta. Pienet paikkakunnat kuuluvat tietylle alueelle, joka muodostaa maakunnan. Maakunnallisuus syntyy voimakkaasti paikallisuuden kautta (Hujanen 2000, 80).

Siinä missä paikallinen journalismi käsittelee ainoastaan yhden pienen alueen aiheita, voi maakunnallinen journalismi käsitellä sen alaisuudessa olevien paikkakuntien aiheita. Tässä tapauksessa on mietittävä, mikä aihe ylittää kynnyksen jutun teolle, mikä aihe on maakunnallisesta näkökulmasta jutun arvoinen.

”Kyllähän ne (jutut) tehdään kuitenkin oman maakunnan asioista ja oman maakunnan ihmisistä. Tehdään sitä omaa agenda, oman maakunnan elämän menoa, päätöksentekoa, maakunnan mielenkiintoisia ihmisiä ja tarinoita” (Tolppi 2011).

Toimittajat saattavat nähdä asian niin, että he ainoastaan kertovat vastaanottajille läheisistä ja kaukaisista tapahtumista ja ilmiöistä. Olennaista on, miten journalistiset tuotokset osallistuvat ympäröivän maailman, valta-asemien ja hierarkioiden rakentamiseen. Maakuntajournalismin näkökulmasta kielen ja sen käytön sosiaalisuutta korostava viitekehys kytkee journalismin osaksi yhteiskunnallisia muutosprosesseja ja valtasuhteita. (Hujanen 2000, 249.)

Maakunnallisella journalismilla on mahdollisuus vaikuttaa alueensa asioihin ja ottaa huomiota niin onnistumisiin kuin maakunnan epäkohtiinkin. Maakuntaviestimien tulisi edistää yhteisöllisyyttä sekä alueellisuutta. Tähän ei kyetä jos juttuihin otetaan haastateltavaksi ainoastaan asiantuntijoita. On siis otettava huomioon tavallisen ihmisen arki ja hänen näkökulmansa asiaan. Yhteisöllisyyden kuulostelu on ajankohtaista ja tarpeellista myös alueellisen hallinnon ja poliittisen päätöksenteon järjestelmien muutosten vuoksi (Hujanen 2000, 252).

Maakunnallisen journalismin kannalta tärkeitä ja arvokkaita ovat vastaanottajien kokemukset ja ajatukset. Ne voivat antaa journalisteille eväitä parantaa paikalliseen ympäristöön kiinnittyvää journalismia ja yhteisöjä. Mutta on muistettava, että vastaanottajien

kertomat asiat ovat omakohtaisia, eli heidän kantansa asioista ovat ainoastaan heidän omien mielipiteidensä ja tuntemuksien pohjalta.

Niin kuin maakunnallinen journalismi ottaa aiheensa sen omalta reviiriltä, muodostuen paikkakunnista ja paikallisuudesta, ottaa valtakunnallinen journalismi aiheensa maakunnista ja sitä edelleen paikkakunnista. Esimerkiksi paikallinen aihe ylittää juttukynnyksen jos aihe on valtakunnallisella tasolla mielenkiintoinen, tai jollain tapaa erityisen tärkeä. Valtakunnallisen journalismin tapauksessa vastaanottajakuntaa on vaikeampi määritellä, sillä se on heterogeeninen joukko, niin taustaltaan kuin sijainniltaan (Temmes 2004, 29).

Valtakunnallisen tiedotusvälineen aluetoimittajan tehtäviin kuuluu seurata paikallisten ja maakunnallisten viestimien uutisointia. Ei siksi, että alueellisista viestimistä lainattaisiin aiheita, vaan lähinnä ajan tasalla pysymisen ja ideoinnin ruokkimisen vuoksi. (Temmes 2004, 28.)

Valtakunnallisella jutulla tulee olla kiinnostavia piirteitä koko maan kannalta, mutta vaikka juttu olisikin valtakunnallinen, voidaan se paikallistaa, jotta siitä saadaan ihmisläheisempi ja mielenkiintoisempi.

Valtakunnallisen journalismin tarkoitus on koskettaa mahdollisimman laajaa lukijajoukkoa, jolloin juttujen aiheet järjestetään tärkeyden, merkittävyyden ja mielenkiintoisuuden mukaan. Jos valtakunnalliseen viestimeen valitaan paikallinen uutinen, voidaan valintakriteereiksi perustella poikkeuksellisuus, erikoisuus ja kurioositeetit (Temmes 2004, 80.)

Paikalliset, alueelliset ja maakunnalliset joukkoviestimet luovat toimintaympäristönsä sosiaalisen verkon, eli viestimet toimivat vuorovaikutuksen keskuksina. Tätä vuorovaikutusta voidaan nimittää myös yhteiskunnallistumiseksi, joka tarkoittaa sosiaalisen sihteen syntymistä ihmisten välille heidän vuorovaikutuksessaan. (Kangaspunta 1995, 38.)

Viimeiseksi käsiteltävä kansainvälinen journalismi on haastavin muoto sisältöä ajatellen. Kansainvälinen media puuttuu yleensä kohahduttaviin ja maailmassa tapahtuviin merkittäviin asioihin, jotka herättävät yleistä mielenkiintoa vastaanottajien keskuudessa.

Journalismi ei tunne kansallisia rajoja, aiheet ja kaikki olennaiset juttutyypit ja ammatilliset trendit ovat kansainvälisiä (Suomen Journalistiliitto 3.3.2012). Kansainvälinen journalismi on pitkälti yhteistyötä eri maiden kesken, sillä nykypäivänä joukkotiedotusvälineet tavoittavat kansallisia ja kulttuurisia rajoja (Lull 1995,111).

Yhteistyön syventyessä maat ja kansat ovat yhä enemmän kytköksissä toisiinsa. Maailmalla tapahtuvat asiat ovat tärkeitä kaikille, sillä niillä voi olla suora tai epäsuora vaikutus ihmisten elämään. Tapahtui ajankohtainen uutinen sitten naapurimaassa tai toisella puolella maapalloa, se herättää tiedonhaluisen vastaanottajan mielenkiinnon.

Puhuttaessa kansainvälisestä viestinnästä, tarkoitetaan yleensä joko kanssakäymistä eri valtioihin tai kansakuntiin kuuluvien osapuolten kesken tai perinteiset valtakunnan rajat ylittäviä joukkoviestinnän ja tiedonsiirron järjestelmiä. Elinkeinoelämän ja julkishallinnon toiminnoissa kanssakäyminen on lisääntynyt yli perinteisten valtakunnan rajojen, jolloin kiinnostus kulttuurienvälistä viestintää kohtaan on kasvanut. (Lehtonen 1998, 301.)

Globaali muutos voidaan nähdä kaikin tavoin ihmisten aktiivisuutena ja hyväksyntää saa yhä enemmän se, että globalisaatio on paras tapa ymmärtää ja kehittää sitä mitä tapahtuu nykyisessä kansainvälisessä yhteiskunnassa. Globalisoitumista käytetään selittämään kehittymisiä, jotka ottavat paikkaa kansainvälisessä journalismissa, ja muutokset ulkomaisten toimittajien kapasiteetissa ja kyvyissä ymmärtää ja tulkita maailman tapahtumia. (Williams 2011, 2.)

Voisi ajatella että kukin näistä journalismin neljästä muodosta syö toistaan, tai paremmin sanottuna ne elävät toisistaan. Journalismin takana toimivat journalistit jotka valitsevat millaisista aiheista juttuja tehdään, oli kyse paikallisesta, maakunnallisesta, valtakunnallisesta tai kansainvälisestä tasosta. Toimittaja on tiedon etsijä, valitsija, välittäjä ja muodostaja, ja hänen tehtävänsä on valita oman aikansa kannalta oleelliset uutisaiheet vastaanottajalle.

3 EMPIIRISET TUTKIMUSAINEISTOT

3.1 Teemahaastattelut

Suoritin puolistrukturoidut teemahaastattelut vuoden 2011 elokuussa, työharjoitteluajan jaksoni viimeisellä viikolla. Haastattelin kolmea Yle Lapin Radiossa päivittäisjuttuja tekeviä toimittajia, jotka toimivat myös juontajina. Nämä toimittajat ovat Anni Tolppi, Sirkku Savusalo sekä Jarmo Siivikko. Lisäksi haastattelin päivittäispuolen molempia tuottajia, Juha Mäntykenttää ja Tapio Räihää, joista jälkimmäistä haastattelin sähköpostin välityksellä. Haastattelin myös radion päällikköä Juha Sallaa.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys (Hirsjärvi & Hurme 1995, 36).

Esitin kaikille toimittajille ja tuottajille samat kysymykset, joilla yritin pääasiassa selvittää kunkin työntekijän kuvaa maakunnallisuudesta ja sen näkymisestä radiolla. Päälikölle esitin samat kysymykset, mutta halusin lisäksi tietoa myös perusasioista, kuten Lapin Radion toimintakriteereistä ja kohderyhmästä. Halusin haastatella pientä ryhmää, sillä jopa heidän antamistaan vastauksista saa kattavan kuvan Lapin Radion toiminnasta.

Itse koen teemahaastattelun hyväksi haastattelutavaksi, sillä siinä on voi muokata kysymystä, esittää jatkokysymyksiä eikä se ole niin jäykkä haastattelumuoto. Teema-alueiden pohjalta haastatteli voi jatkaa ja syventää keskustelua niin pitkälle kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan edellytykset ja kiinnostus sallivat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 42).

Nauhoitin haastattelut nauhurilla, jonka jälkeen litteroin haastattelut Word-tiedostolle, jolle kertyi tekstiä viiden A4-kokoisen liuskan verran. Litterointi tarkoittaa sitä, että nauhoissa oleva aineisto puretaan, eli kirjoitetaan tekstiksi (Hirsjärvi & Hurme 1995, 109). Näihin viiteen sivuun sisältyi myös toiselle tuottajalle tekemäni avoin kysely sähköpostin välityksellä.

Vaikka itse koen haastattelun kasvokkain helpoimmaksi, ei haitannut, vaikka sain vastaukset valmiiksi kirjoitettuna. Sähköpostihaastattelun vastauksista sain mielenkiintoista tietoa, mutta jatkokysymysten kannalta haastattelu sähköpostin välityksellä ei ole toimiva haastattelumuoto. Viestinnän tutkimuksissa kirjalliset vastaukset eivät ole yleisiä aineiston hankintatapoja, mutta ne antavat haastateltavalle aikaa harkittuihin vastauksiin (Hujanen 2000, 61).

3.2 Osallistuva havainnointi

Työharjoittelun aikana pääsin tutustumaan toimitukseen ja sen toimintatapoihin läheltä. Kirjasin jokaiselta päivältä ylös kaikki mitä kyseisenä päivänä tein, ja lisäksi kirjasin muistiin havaintojani Yle Lapin Radion toimituksesta sekä sen päivittäispuolen toiminnasta.

Havainnoinnin parhain etu on, että sillä saada välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Sen avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin. Osallistuvaa havainnointia kuvataan vapaasti tilanteessa muotoutuvaksi ja siinä havainnoija on ryhmän toimintaan osallistuva. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 209–211).

Havainnointi on hyvä menetelmä esimerkiksi vuorovaikutuksen tutkimisessa ja tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. Havainnointimenetelmiä on kritisoitu siitä, että havainnoija saattaa häiritä ja jopa muuttaa tilanteen kulkua (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 202). Olin harjoittelussa kuitenkin kolme kuukautta, joten uskon että läsnäolooni totuttiin nopeasti, ja toimituksessa varmasti on totuttu harjoittelijoihin ja uusiin kasvoihin.

3.3 Tekemällä tutkiminen

Tekemällä tutkiminen on myös eräänlaista havainnointia, mutta ei samanlaista mistä juuri aiemmassa alaluvussa kerroin. Työni yksi lähtökohta syntyy tutkimusprosessin kautta. Tekemällä tutkiminen on omaa kokemustani radiolla työskentelystä ja juttujen

teosta. Avaan toiminnallisessa opinnäytetyössäni kaksi itse tekemääni radiojuttua. Ker-
ron millä tavalla maakunnallisuus tekemissäni jutuissa näkyy ja miten näihin aiheisiin
päädyttiin. Lapin Radio näkyy jutuissani jollain tapaa, sillä pyrin tekemään jutut heidän
toimintansa kuvaan ja lähetykseen sopiviksi. Tekemieni radiojuttujen tutkiminen on
viimeinen osa ennen yhteenvetoa ja pohdintaa. Tuen tekemiäni havaintoja tekstissä jo
esitettyihin seikkoihin maakunnallisuudesta.

4 TUTKIMUSKOHTENA YLE LAPIN RADIO

4.1 Yleistietoa Ylestä

Yleisradiotoiminnaksi sanotaan radioaaltoja käyttäen tapahtuvaa äänien ja mahdollisesti myös liikkuvien kuvien välittämistä kenen tahansa vastaanotettavaksi. Ohjelmat toimittaa jokin yritys, yhdistys, laitos tai muu juridinen henkilö. (Ilmonen 1996, 15.) Suomessa yleisradiotoiminnasta vastaa valtion omistama vuonna 1926 perustettu Yleisradio Oy, joka on täyden palvelun televisio- ja radiotoimintaa harjoittava viestintäyhtiö. Yle tekee ohjelmia ja tuottaa palveluja suomeksi ja ruotsiksi sekä muun muassa romaniksi, saameksi ja viittomakielellä. (Yle vuosikertomus 2010, 18.1.2012.) Yleisradion toiminta rahoitetaan tv-kotitalouksilta kerättävillä tv-maksuilla (Yle 2012a, 13.3.2012).

Yleisradio Oy:lla on neljä tv-kanavaa ja kuusi radiokanavaa, ja sen tehtävä on tuottaa ohjelmaa kaikille suomalaisille. Yle tuottaa paikallista ohjelmaa televisioon, radioon ja nettiin. (Yle 2012b, 13.3.2012). Kanavan taajuuksilla voi kuunnella 20 suomenkielisen maakuntaradion ohjelmaa, lisäksi Yle Radio Vegaan taajuuksilla lähetetään ruotsinkielistä paikallista ohjelmaa viidellä alueella (Yle 2009, 13.3.2012). Yle haluaa olla moderni, tehokas sekä asiakaslähtöinen julkisen palvelun mediayhtiö. Yle pyrkii tuottamaan viritävää tarjontaa, oli kyse kotimaan asioista, suomalaisesta elämänmuodosta ja kulttuurista tai globaalin maailman tapahtumista. (Yle vuosikertomus 2010, 18.1.2012).

4.2 Maakuntaradio - Yle Lapin Radio

1960-luvulla alettiin perustaa aluetoimituksia yleisradiolaitosten sisällä kaikissa Pohjoismaissa. Tämä muutos synnytti myöhemmin niin kutsutut alueradiot. Ylessä näitä alueellisia radioita on 1990-luvun alusta kutsuttu maakuntaradioiksi. (Nordenstreng & Wiio 2001, 96.)

Yle Lapin Radio on yksi kahdestakymmenestäviidestä maakuntaradiosta, jotka kuuluvat Yle Radio Suomen taajuuksilla. Ylen maakuntaradioita eli alueradioita kutsutaan usein myös virheellisesti paikallisradioiksi, mutta maakuntaradiot eroavat paikallisradioista muun muassa lähetyssisältönsä ja lähetintehonsa puolesta (Wikipedia 2012a, 13.3.2012.)

Nimitys ”Lapin radio” otettiin käyttöön jo evakointiaikana vuonna 1944 ohjelmapäällikkö Kaarlo Julkusen toimesta (Kokkonen 1996, 125). Lappi aloitti 60-luvulla maakuntaohjelmat ensimmäisenä koko maassa, ja ne kattoivat Rovaniemen, Kemin, Kemijärven ja koko pohjoisen Lapin. Maakuntaohjelmat ammensivat antiaan maakunnan eri puolilta ja kuvasivat ihmisten arkea ja sunnuntaita. Maakuntaohjelmien kirjoittamattomana lakina oli ohjelmapäällikkö Esko Kähkösen mukaan ”olla Lapin nöyrä palvelija”. (Kokkonen 1996, 168–169.)

Lapin Radion kuuluvuusalue on nykyään Lapin nykymaakunta lukuun ottamatta Kemi-Tornion seutukuntaa, jossa maakuntaradiotoiminnasta vastaa Yle Perämeri (Wikipedia 2012b, 13.3.2012.) Yle Lapin Radio ja Yle Perämeri vaihtavat materiaalia ajoittain keskenään.

Yle Lapin Radion toimitus koostuu noin kahdestakymmenestä työntekijästä. Toimitus jaetaan uutistoimitukseen sekä päivittäistoimitukseen. Päivittäispuolen radiojuttujen pituus on keskimäärin noin 5-6 minuuttia. Yle Lapin Radion lähetysaika on joka arkipäivä kello 6:30–17:00.

Ylen Lapin Radio on Suomen kuunnelluin maakuntaradio. Lapin Radion lähetykset tavoittavat viikoittain 80 prosenttia toiminta-alueen väestöstä. Menestys on tulosta pitkästä, sitkeästä työstä, jonka keskeisenä ajatuksena on ollut ihmislähtöisyys. (Yle Lapin Radion työntekijät 2010, 23.1.2012.)

Lapin Radion päällikön Juha Sallan mukaan Radio Suomen maakuntaradioissa ei ole määritelty varsinaista kohderyhmää.

”Tavoite ja fokusointi joille tehdään, on 35-vuotiaista ylöspäin, mutta myös nuoret täytyy ottaa huomioon. Lapin Radio pyrkii välittämään ihmisille hyötytietoa, yleistä tietoa ja tunnetta alueensa ihmisten elämästä, arjesta ja juhlasta mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan.” (Salla 2011.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Maakunnallisuus Lapin Radiolla

Yle Lapin Radio kuuluu siis Lapin nykymaakunnassa, paitsi Kemi-Tornion seutukunnassa maakuntaradiotoiminnasta vastaa Yle Perämeri. Lapin Radion tehtävä on välittää tietoa ja tunnetta Lapin asukkaille, ja kertoa niin alueen epäkohdista kuin onnistumisistakin. Vaikka Lappi on laaja alue, on Lapin Radion tehtävä ottaa koko alue ja sen tarjoamat aiheet käsittelyynsä. Etelään verrattuna toimittajan työ Lapissa ei eroa mielestäni muulla tavalla, kuin pitkien etäisyyksien kannalta, mutta nekin kompensoituvat vähäisen liikenteen takia.

”Maakunnallisuus on sitä, että lähdetään keskustaajamasta ulommas, ja etsitään sieltä inhimillisesti merkittäviä asioita, joilla saadaan maakunnan henkeä ja ääntä kuuluville. Etsitään sellaisia asioita, jotka ovat juuri siellä asuvalle ihmiselle tärkeitä. Olivat ihmiset iloissaan tai huolissaan joistakin asioista, jotka heidän lähellään tapahtuu, niin annetaan niillekin sijaa, olkoon ne sitten 20 kilometrin tai vaikka 300 kilometrin päässä Rovaniemen toimituksesta. Hyviä esimerkkejä ovat tietyt erityisammattiryhmät kuten poromiehet, tai sellaiset joita ei tuolla etelässä näe. Heidänkin elämänsä liittyvät asiat ovat tärkeitä ja usein jopa erittäin kiinnostavia.” (Siivikko 2011.)

Toimittaja Siivikko teki harjoitteluni aikana muutaman kerran lähetyksiä myös Rovaniemen ulkopuolelta. Hän jalkautui Lappiin, ja teki iltapäivälähetyksen esimerkiksi Posiolta. Maakunnallisuus on parhaillaan sitä, että mennään muualle maakuntaan ja nähdään ja käsitellään elämää muutenkin kuin Rovaniemeltä käsin.

Lapin Radion päällikön Juha Sallan mukaan Lapin Radion tehtävä on välittää vahvan Lapin maakunnan identiteetin eri ilmiöitä ja elää siinä mukana.

”Tehtävämme on olla maakunnan vallan vahtikoira ja sitä kautta valtakunnan vallan. Jos asiat koskevat jollain tavalla Lappia, lappilaisia ja Lapin maakuntaa riippumatta lähtöpaikasta, niin silloin Lapin radion tulee olla yksi tekijä joka peilaa ja valaisee taustoja ja pyrkii selvittämään mistä on kysymys ja mitä asia maakunnan ihmisille merkitsee.” (Salla 2011.)

Jokaisen haastateltavan mielestä tärkeitä asioita ovat omista maakunnan asioista kertominen, ihmisläheisyys ja ajankohtaisuus. Aloin ajan kuluessa pohtia sitä, että kun juttuja

tehdään useasti Rovaniemeltä, meneekö jutun teko ainoastaan paikalliseksi. Millä tavalla jokin Rovaniemellä tehty juttu koskettaa muitakin Lapin ihmisiä?

Yleisesti ottaen jutut ovat kuitenkin lähellä ihmistä, ne ovat jollain tapaa läsnä heidän tekemisissään tai koskettavat kuuntelijaa jollain tapaa. Esimerkiksi Rovaniemellä tehty juttu perhokalastuksesta tai vaikkapa pelkästään jostakusta mielenkiintoisesta ihmisestä voi herättää yleisesti mielenkiintoa lappilaisten ihmisten keskuudessa. Tässä tapauksessa ei ajatella paikallisuutta yhteen paikkakuntaan liittyvänä, vaan ennemminkin alueen paikallisuutena (Hujanen 2000, 28). Tässä tapauksessa tarkoitan sitä, mistä kerroin pääluvussa 2, maakunnallisuus syntyy vahvasti paikallisuuden kautta.

Monesti haastattelut tehdään myös puhelimen välityksellä, jos haastattelua ei päästä tekemään kasvokkain. Aiheet saattavat koskea niin normaalia ihmistä, kuin valtakunnallista asiaa, josta etsitään se asia mikä Lapin maakunnassa kiinnostaa.

”Jutut saisivat olla mielellään eri puolilta Lappia, ettei vaan siitä Rovaniemi-keskeisyyttä, koska se ei välttämättä tee aiheista maakunnallisia. Hakemalla haetaan asioihin semmonen näkökulma, että soitetaan tai tehdään haastattelu vaikkapa Sallasta, Sodankylästä tai Enontekiöltä. Katsotaan asiaa, ei täältä Lapin pääkaupungista, vaan siitä toisesta vinkkelistä, että miten kyseinen asia näkyy jonkin pienemmän paikkakunnan ihmisille.” (Savusalo 2011.)

Aamutuottaja Mäntykentän mukaan on tärkeää olla mukana ihmisten arjen pienissä ja isoissa asioissa. On löydettävä pienistäkin asioista omat mielenkiinnon lähteensä.

”Monesti ajatellaan, että on tärkeää olla mukana siinä isossa asiassa, tai että joku julkis on mielenkiintoinen. Tein jutun jossa työmiehet suoristivat vinossa olevaa kuusta Santaparkissa. Vaikka juttu ei ollutkaan minkään asian kannalta iso tai tärkeä, se oli hyvin maakunnallinen, matkailuun ja työntekoon liittyvä paikallinen juttu.” (Mäntykenttä 2011.)

Jokainen maakuntaradio keskittyy pääasiassa siis oman maakuntansa asioihin, ja näin Lapin Radion tehtävä on käsitellä Lapin asioita. Ehkä jokainen maakuntaradio on jollain tapaa samanlainen, mutta jokaisella on omat erikoisuutensa; paikat, ihmiset, tapahtumat ja ilmiöt. Nämä omakohtaiset asiat tekevät jokaisesta maakunnasta erikoisen ja antavat näin kunkin radion toimintaan sisältöä. Suurin painoarvo on kuitenkin mielestäni maa-

kunnan ihmisillä ja maakunnallisuus näkyy esimerkiksi niinkin pienessä asiassa kuin ihmisten puhetavassa, murteessa.

Aloin pohtia ihmisten juurien merkitystä, sitä mistä he ovat kotoisin ja millainen merkitys juurilla on maakuntahengelle, joka on maakunnan kantava voima. Jos henkilö on kotoisin esimerkiksi Lapista ja päättääkin muuttaa toiseen maakuntaan tai vaikkapa ulkomaille, onko omilla juurilla silti merkitys ihmisen elämässä? Onko Lappi silloin olennainen alue ja kiinnostavatko sen asiat samalla tavalla, jos on muuttanut muualle?

Kysymys on siitä, mihin ihminen tuntee kuuluvansa, ja miten hän on osa yhteisöä, joka asuttaa oman alueensa. Muuttaessaan uudelle paikkakunnalle, ihmisestä tulee osa uutta yhteisöä ja kokonaisuutta, mutta lähtökohdat jäävät vaikuttamaan elämään vaikka ympäristö olisi uusi.

”Maakunnallisuus on mielestäni juuriensa tiedostamista. Jos joku sanoo olevansa lappilainen, hänellä on voimakkaat juuret esimerkiksi Länsi-Lappiin tai Itä-Lappiin, niin minusta hän silloin ilmentää maakunnallista itsetuntoaan, jos näin voi sanoa.” (Salla 2011.)

Rajat kartalla muodostavat maakunnan, mutta ihmiset maakunnassa muodostavat maakunnan hengen ja antavat sille identiteetin. Nykysuomen sanakirjassa (1954) maakuntahengen sanotaan yhdistävän saman maakunnan asujat aivan samoin kuin kansallishenki muodostaa kansan (339). Maakunta voidaan nähdä kuvitelluksi yhteisöksi, joka voi olla olemassa, vaikka se ei olisikaan konkreettisesti koolla. Maakunnallisen yhteisön kuvitteleminen ei kuitenkaan ole itsestään selvää tai kaikkien jakamaa, sillä henkilöhistoria, synnyinseutu ja tunne juurien kuulumisesta vaikuttavat asiaan. (Hujanen 2000, 47.)

Suomessa eri alueiden välillä on havaittu eroja siinä, miten ihmiset tunnistavat maakuntia ja samaistuvat niihin. Suomessa maakunnalla ei ole ollut poliittista ja hallinnollista asemaa joka lisäisi maakunnan merkitystä arkielämässä. Suomalaiset siis hahmottavat kotiseudukseen useimmiten lähempänä jokapäiväistä elämää olevat alueet. (Paasi 1999, 103.)

Tuottaja Tapio Räihän sanojen mukaan maakunnallisuuden voi kiteyttää yhteen lauseeseen: ”maakunnallisuus on ohjelman rytmi, puhetapa, läheiset aiheet, valtakunnallisten ja maakunnallisten päätösten vaikuttavuus maakunnassa” (16.1.2012, sähköpostiviesti).

5.2 Lapissa riittää aiheita

Toimittajan tehtävä on miettiä aihe, josta hän voisi lähteä juttua tekemään, viimeinen päättävä valta on kuitenkin tuottajalla. Mietinnän jälkeen toimittaja lähestyy tuottajaa, jonka kanssa viimeistään pohditaan näkökulmaa ja haastateltavaa. Monesti toimittajalla on jo kaikki olennainen valmiiksi mietittynä, jonka jälkeen idea esitellään kokonaisuudessaan tuottajalle. Useasti myös tuottaja saattaa lähestyä toimittajaa juttuidealla, jonka toimittaja ottaa hoitaakseen.

Ideointi on pohdiskelua aiheitten, aiheita rajaavien tarkastelukulmien löytämiseksi. Se on jonkin ärsykkeen nostamia kysymyksiä ja mielle yhtymiä, vastauksia ja ahaa-elämyksiä, joista syntyy uusi näkökulma. Ärsykkeenä voi olla esimerkiksi tapahtuma, asia, esine, ilmiö, ajatuskulku, henkilö tai tilanne. (Kujala, Lahti & Tamminen 1998, 72.)

Kujala, Lahti & Tamminen (1998, 73) sanovat myös, että suomalainen radiotoimittaja pelkää omien aistiensa käyttöä. Enemmän uskotaan vieraaseen: kollegan tekemään juttuun tai haastateltavaan. Uusien näkökulmien löytämistä voi kuitenkin harjoitella. On väitetty, että meillä ei enää ole kykyä havaita ympärillämme tapahtuvia muutoksia.

Havainnointi vaatii harjoittelua ja keskittymistä, ja mielestäni se on kokeneen toimittajan merkki, jos osaa pysytellä koko ajan valppaana ja havainnoi ympäristöään. Ehkä siitä jopa kehittyy taito, jota ei välttämättä enää edes havaitse itse, vaan siitä tulee osa toimittajaa.

”Kävin ruokatunnilla katsomassa kaupassa puhelinta, ja siellä oli kaveri jonka kanssa jostain syystä alettiin keskustella tietokonepeleistä. Hän sanoi, että ”minä kyllä kiellän poikiani pelaamasta pelejä ja annan kolmen päivän pelikieltoja, jos tulee jotain.” Heti tuli mieleen, että siinäpä mielenkiintoinen haastateltava jos tulee joku semmonen peliaihe. Tässä on paikallinen kaveri, joka on elämässään tällaisessa tilanteessa jossa hänel-

lä on pieniä lapsia ja vaikeuksia pitää heitä kurissa. Tästä saisi sellaisen tavallisen ihmisen tarinan.” (Mäntykenttä 2011.)

Juttuaiheiden löytyminen ei ole kovin vaikeaa, jos viitsii hieman päättään vaivata. Joskus aiheet voivat löytyä yllättävistäkin paikoista, ja Lapin Radiolla pyritään paljolti siihen, että aiheet ja lähestymistapa ovat ihmisläheisiä. Harjoitteluni aikana huomasin, kuinka ympärillä tapahtuvista arkisista asioista saatettiin kehittää juttuaihe. On osattava pitää silmät ja korvat auki, sillä idea jutulle voi löytyä vaikkapa ruokaostoksilla. On myös tiettyjä aiheita, joista tehdään juttuja joka vuosi, mutta niihin on pyrittävä löytämään uusia näkökulmia.

”Ei ole vaikeaa etsiä aiheita, enkä koe ongelmaksi sitäkään, että joka vuosi on sienestys- ja marjastusjutut jne. Sehän kuuluu vuoden kiertoon. Samalla tavalla säätietokin luetaan joka päivä. Asiat muuttuu aina joka vuosi jollain tavalla, aina tulee jotain uutta ja joku uusi näkökulma.” (Tolppi 2011.)

Toimittaja törmää aina tilanteeseen, että joku muu on jo käsitellyt aiheen. Kysymys on siten uusiokäytöstä. Toimittaja löytää vanhasta aiheesta uuden, ennenkuulumattoman puolen. Uusi näkökulma tuttuun aiheeseen tekee lähetyksestä mielenkiintoisemman sekä takaa toimittajan työllisyyden. (Kujala, ym 1998, 72.)

Kausijutut koetaan tarpeellisiksi niin toimituksen kuin kuuntelijoidenkin puolesta. Tuottaja Mäntykentän mukaan uuden näkökulman keksiminen väkisin voi olla tylsää ja välillä perinteisten samojen latujen kulkemistakin voi pitää hyvänä vaihtoehtona. Aina ei siis tarvitse miettiä päättään puhki, sillä kuuntelijaa voi kiinnostaa myös perusjuttu aiheesta kuin aiheesta. Toimittaja puolestaan saattaa olla kyllästynyt samanlaisten juttujen tekoon.

”Niiden (kausijuttujen) kohdalla tullaan sellaiseen kysymykseen, että joka kerta on mietittävä että mikä näkökulma on otettava. Tässä varsinaisessa ajankohtaistuotannossa ja uutistuotannossa aiheita kyllä Lapissa riittää, pikemminkin runsaudenpulasta voisi puhua. Lapissa aiheet löytyvät helpommin. Ihmiset ovat avoimempia ja he ovat valmiita puhumaan ongelmista, iloista, suruista ja harmituksen aiheista.” (Salla 2011.)

Iltapäivän lähetyksen tuottaja Räihä on sitä mieltä, että aiheiden löytäminen ei ole vaikeaa, vaan ongelmana on tekijöiden löytyminen. Asian voi nähdä niin, että Lappi tuottaa koollaan myös ongelmia Suomen suurimpana maakuntana.

”10 vuotta jatkuneet toimitusten säästötalkoot ovat vieneet resurssit niin vähäisiksi, että tekijöitä on aivan liian vähän. Lappi on suuri maakunta, jolla on maaraja kolmen naapurimaan kanssa. Lapissa on Euroopan ainoa alkuperäiskansa – saamelaiset, kuntia Lapissa on 21. Jos tältä alueelta loppuvat aiheet, on vika toimituksessa.” (Räihä 16.1.2012, sähköpostiviesti)

Tärkeä osa toimittajan työtä on mielestäni se, että mennään haastateltavan luo samantasaisena ihmisenä, eikä yritetä asettua ylemmälle tasolle. Ikinä ei voi tietää millaisten vastausten kanssa juttukeikalta palaa, joten on pyrittävä olemaan mahdollisimman valpas ja avoin, eikä pidä odottaa tiettyjä vastauksia.

”Pitää tuntee ihmistä ja pitää tuntee myös mentaliteetti, ja että millainen mentaliteetti esimerkiksi Pohjois-Lapissa on. Miten ihmisiä voi lähestyä niin, että heistä saa ulos sen aidoimman mitä heistä voi saada. Haetaan sellaista mikä on merkityksellistä jos ei muuten, niin sille ihmiselle itselleen joka sitä kertoo. Annetaan sille ihmiselle aidosti puheenvuoro.” (Siivikko 2011.)

Parhaillaan voi ajatella, että journalismia tehdään ihmiseltä ihmiselle. Toimittajaa ei tule ajatella ylijumalana, joka tietää asioista kaiken. Mutta voisi ajatella, että toimittajan tulee tiedonhaluisena olla kiinnostunut melkeinpä kaikesta, ja hänen tehtävänsä on ottaa asioista selvää. Jutun näkökulmaan sopien etsitään sellainen ihminen, jolla on mielipide tai tietoa kyseisestä aiheesta. Se, että moni ihminen pääsee sanomaan oman sanansa mitä erilaisimmissa jutuissa, on vuorovaikutusta. Viestimet ovat parhaimpia välineitä toteuttamaan vuorovaikutuksellisuutta, herättämään keskustelua.

Journalismin kannalta on olennaista, että arkipuhe liittyy tilanteisiin, joissa ihmiset kohtaavat toisensa ja ovat kanssakäymisessä keskenään. Arkipuheissa maakunta voi merkitä erilaisia asioita, ja viitata erilaisiin alueisiin asiayhteyden ja ajankohdan mukaan. (Hujanen 2000, 246.)

Jokainen ihminen muodostaa omanlaisen kuvan itsestään ja maakunnastaan, jolloin henkilöä haastatellessa mukaan tarttuu jotain yksilöllistä ja henkilökohtaista. Yksittäistä

ihmistä haastateltaessa on muistettava, että tämä ihminen puhuu oman kokemuksensa ja mielipiteidensä kautta, eikä edusta muuta kuin itseään. Tavallisten ihmisten arjessa ja puheissa elävä maakunnallisuus on pikemminkin olennaisesti jotakin muuta kuin ammattimaisesti osana yhteiskunnan politiikkaa ja hallintoa syntyvä maakunnallisuus (Hujanen 2000, 246).

Lapin Radiolla on hyvä suhde kuuntelijoihin, heitä on paljon, ja palautetta tulee jatkuvasti. Ihmisiä tavoitetaan kauempaakin, vaikka Lappi on erittäin laaja alue. Radio elää ihmisistä, ja tarvitsee heitä toimiakseen. Uskon myös, että Lapin Radiolla on suuri merkitys Lapin ihmisille heidän etujensa ajajana ja tiedonvälittäjänä.

Vuosien mittaan Lapin alueradion merkitys on jatkuvasti kasvanut. Se on rohkeasti painunut mitä erilaatuisimpiin Lapin ongelmiin paljastaen puutteita ja epäkohtia, mutta etsien niihin myös positiivisia ratkaisuja. Se on huomattavalla tavalla voinut vaikuttaa myös siihen, että Lapin pulmat ovat tulleet valtakunnallisesti huomatuiksi, monesti myös korjatuiksi. (Nurmela 1984, 327.)

Lappi on tiedonvälittäjälle kiintoisa ja antoisa työalue. Eksoottinen pohjoinen kiinnostaa ihmisiä. Lapin ihmiset, kalastus, metsästys, porot, luonto, kesäyöt ja kaamoksen hämärä antavat aiheita kerrottavaksi ja vastaanotettavaksi. Lappi on suosittu ja maailmalla laajalti tunnettu matkailukohde. Tiedonvälityskin on saanut lisävastuuta Lapin maakunnan ja sen asukkaiden edun ajajana (Nurmela 1984, 325).

5.3 Lapittaminen

Paikallistaminen on maakuntaradiossa tuttua. Esimerkiksi jostain ilmiöstä tai useammin valtakunnallisesta aiheesta halutaan saada omaa maakuntaa koskeva juttu. Aihe tuodaan lähelle, otetaan tarkasteltavaksi paikallisen ihmisen kautta ja pyritään luomaan mahdollisimman tuore lähestymistapa. Lapin Radion tapauksessa paikallistamisesta puhutaan lapittamisena.

”Lapittaminen tarkoittaa valtakunnallisen aiheen käsittelyä lappilaisesta näkökulmasta, esimerkiksi hallituksen päätöksen vaikutuksista lappilaisten ar-

keen. Lapittamisia ei kuitenkaan ole paljoa, ehkä jokunen juttu kuukaudessa.”
(Räihä 16.1.2011, sähköpostiviesti.)

Lapitettuja juttuja tehdään myös esimerkiksi harrastuksista tai uusista villityksistä. Lapitetun jutun aiheen valinta riippuu siitä, millainen yhteys sillä on Lappiin tai Lapin ihmisiin. Esimerkiksi hallinnollisilla päätöksillä voi olla selviä seurauksia tai vaikutuksia lappilaisten elämään. Jos aihe on valtakunnallinen, saatetaan Lapin Radiolta tilatakin juttu, ja silloin pitäisi selvittää, miten asia Lapissa ilmenee.

”Esimerkiksi kun tuo valtiontalousarvioesitys alkaa muotoutua niin sitä on seurattu siitä alkaen kun raamit tuli julkisuuteen, että mikä sen vaikutus on lappilaisiin ihmisiin. Presidentin vaalikampanjan seuraamisessakin tapahtuu paikallistamista. Seurataan Paavo Väyrysen edesottamuksia Lapin miehenä. Ilmiöjuttujakin paikallistetaan, jos putkahtaa uusia trendejä, mitä lie zumbaa, niin kyllä sitten mennään jonnekin Lapin kuntosalille ja tehdään juttua. Kyllä niitä ilmiöitäkin tarkastellaan maakunnallisesta näkökulmasta.” (Tolppi 2011.)

Myös suuria tunteita herättävien aiheiden käsittely on tärkeää. Esimerkiksi maan, jonkun suomalaisen, tai varsinkin lappilaisen menestyminen ovat huomioitavia aiheita. Toisaalta tunteen tasolla kaikki maailmassa tapahtuvat asiat koskettavat ihmisiä riippumatta siitä asuvatko he Lapissa. Tällä kohdalla Lapin Radion on mietittävä aiheeseen lähestymistä ja sitä mihin raja vedetään.

”Esimerkiksi tämä Japanin tsunamionnettomuus. Vaikka se tapahtui Japanissa, niin uskon että se kosketi ihmisiä myös täällä Lapissa. Siitä täytyy tehdä linja- ja rajanvetoja, että mikä on Lapin Radion rooli kun kerrotaan tällaisista asioista jotka ovat tapahtuneet muualla. Olivat ne sitten kriisejä tai vastaavia. Joka tapauksessa, näissäkin muualla tapahtuneissa asioissa tai asioiden kertomisessa, välittämisessä ja kommentoinnissa Lapin Radiolla on oma roolinsa. Se peilaa itsenäisenä, totta kai Yleen kuuluvana tiedotusvälineenä, omille kuuntelijoilleen näitä asioita. Monesti on niin, että jopa tämmöisissä suuremmissa, maailmassa tapahtuvissa asioissa on osallisena lappilainen ihminen.” (Salla 2011.)

Lapitettuun juttuun on siis tarkoitus ottaa Lapin ja lappilaisten näkökulma. Aiheella on kuitenkin oltava jokin merkitys, eli ihan mistä tahansa ei juttua voida tehdä. Radion on tunnettava kuuntelijakuntansa hyvin, jotta se voi yrittää tavoittaa kuuntelijoidensa käsitteitä siitä, mitä he pitävät tärkeinä. Lapittamisessa on kyse juuri siitä että voimakas tai merkittävä asia, uutinen tai tapahtuma rikkoo paikallisuuden rajat.

5.4 Maakunnallisuuden näkyminen esimerkkien kautta

Tässä osiossa käsittelen kahta itse tekemääni radiojuttua. Kerron millaisista jutuista on kyse, ja tutkin jo käsittelemieni asioiden pohjalta, miten maakunnallisuus jutuissani näkyy. Tein Lapin Radiolla suhteellisen kevyitä radiojuttuja, mutta jutun ei tarvitse olla vakavasta aiheesta, jotta se täyttäisi maakunnallisen journalismin kriteerit. Tarkoituksenani onkin osoittaa, että maakunnallisia piirteitä voi löytää myös kevyemmistä jutuista. Olen liittänyt opinnäytetyöni loppuun tekemieni radiojuttujen nettiversiot, jotta lukija saa selemmän kuvan jutuista. Radiojutuissa ja nettiversioissa rakenne ja sisältö saattavat olla hieman erilaisia, mutta lähtökohdat ja tarkoitus ovat samat.

Latotansseissa on tunnelmaa

Ensimmäiseksi käsittelen radiojuttua, jonka tein Olkkajärven latotansseissa noin kahdenkymmenen kilometrin päässä Rovaniemeltä. Erikoisen juttukeikastani teki se, että se tapahtui lauantai-iltana ja juttuja syntyi itse asiassa kaksi kappaletta.

Tuottaja Juha Mäntykenttä löysi lehdestä ilmoituksen lauantaina pidettävistä perinteisistä latotansseista, ja päätimme, että haastattelisin tansseissa esiintyvää Lapin kiertueella olevaa laulajaa hänen tämänhetkisestä tilanteestaan, ja tekisin myös jutun tansseihin tulleista ihmisistä. Tässä työssäni käsittelen jälkimmäistä mainitsemistani jutuista. Nämä molemmat jutut on kuitenkin koottu yhteen tekemässäni nettijutussa, mutta nettiversion puolella välissä, ensimmäisen väliotsikon jälkeen käsittelen seuraavaksi analysoitavan radiojuttuni maakunnallisuutta (liite 1).

Valitsin radiojuttuuni neljä tilannetta, joissa olen eri ihmisten kanssa. Haastattelutilanteet eivät ole kovin pitkiä, sillä liian pitkän haastattelun kanssa voi käydä monesti niin, että juttu menee tylsän kuuloiseksi. Kahdessa ensimmäisessä tilanteessa haastattelin yhtä ihmistä kerrallaan, ja kahdessa muussa tilanteessa on molemmissa kaksi haastateltavaa. Juttuni oli eräänlainen tunnelmakuvaus, joten kyselin ihmisiltä esimerkiksi mistä he olivat tansseihin tulleet ja millainen tunnelma heillä tansseissa on. En halunnut suunnitella juttua liian paljon, ettei tunnelma menisi liian vakavaksi, joten päätin kokeilla tilanteen mukana menemistä.

Ensimmäisessä tilanteessa juttelen Olkkajärveläisen miehen kanssa, joka on lähdössä tanssimaan. Toisessa tilanteessa seuranani on nainen, joka on tullut viiden kilometrin päästä puolisonsa ja ystävien kanssa viettämään iltaa. Kolmannessa tilanteessa keskustelen miesten kanssa, jotka ovat parkkipaikalla, ja he ovat tulleet tansseihin vajaan kolmenkymmenen kilometrin päästä. Viimeisessä tilanteessa haastattelen kahta naista, jotka ovat saapuneet lomailemaan Ruotsin Motalasta saakka. Toinen naishenkilöistä oli tullut käymään kotikonnuillaan, sillä hän on Olkkajärveltä kotoisin.

Ensinnäkin maakunnallisuus näkyy siinä, että jalkauduin Lappiin, vaikka Olkkajärvi onkin todella lähellä Rovaniemeä. Pienikin liikkuminen ympäristössä antaa maakunnasta paremman kuvan, ja muut Lapissa asuvat kuulivat, millaista Olkkajärven latotansseissa oli. Maakunnallisuus on sitä, että ollaan mukana ihmisten arjessa ja oikeassa elämässä, ja tässä tapauksessa, heidän ilossaan mukana. On tärkeää ottaa huomioon pienetkin asiat, ja maakunnan ihmisille on tärkeää että heidän tekemisissään ja jopa pienen paikan tapahtumissa ollaan mukana. Tiedän kokemuksesta, kuinka tärkeää alueen ihmisille on myös se, että juttuja ollaan valmiita tekemään jopa viikonlopun aikana, jolloin esimerkiksi tapahtumia järjestetään enemmän.

Toinen maakunnallinen seikka ovat ihmiset, joille jutussa annetaan puheenvuoro. Itse pyrin menemään toisten ihmisten luo tavallisena ihmisenä, jolle voi kertoa mieltään painavasta asiasta, ilosta tai vaikka pelkästään kuulumisista. Oli kyse radio- tai lehtijutuista, saattaa jutuissa ilmetä tahattomasti tai tahallaan sanottu väite tai toteamus, jolla otetaan kantaa johonkin asiaan. Kaikissa tapauksissa näin ei käy, mutta esimerkiksi yksi haastateltavistani oli sitä mieltä, että latotansseja pitäisi olla yleisesti enemmänkin. Jos ihmiset ovat sitä mieltä, niin miksi ei? Olkkajärven latotanssit ovat kuitenkin muodostuneet perinteeksi, joten mielestäni tanssitkin vahvistavat omalla tavallaan maakunnan henkeä. Mikä tahansa pienellä paikkakunnalla järjestettävä tilaisuus voi yhdistää alueen ihmisiä ja luoda yhteenkuuluvuuden tunteen.

Saapuvat ihmiset lähempää tai kaukaa, edustavat he silti omaa maakuntaansa. Haastattelemani ihmiset olivat Olkkajärven lähistöstä, joten he kaikki kuvastavat omaa yhteisöään Olkkajärvellä, ja sitä kautta laajemmin ajatellen myös oman maakuntansa identiteettiä. Yhteisön arvo korostuu erilaisissa tapahtumissa joissa saman alueen asukkaat, ja

miksei myös alueen ulkopuoliset ihmiset, kohtaavat. Kahdesta Ruotsista saapuneesta naisesta, toinen kotiinsa lomailemaan palannut on myös edelleen osa yhteisöä, josta hän on uudelle asuinpaikalleen lähtenyt. Hän on siis osa kahta yhteisöä, hänen juurensa ovat Lapissa, mutta hän elää tällä hetkellä toisessa maassa. Voisi siis sanoa, että halusi tai ei, ihminen ilmentää maakunnallista ja paikallista identiteettiään, vaikka hän muuttaisikin muualle.

Toisessa samana iltana tekemässäni jutussa haastatteleman artistin nimi oli siis Lapin kiertueella. Olkkajärvi oli kiertueen viimeinen etappi. Tämän seikan kerroin myös tanssijoista kertovan radiojuttuni juonnossa, ja vaikka laulaja ei tässä radiojutussa puhunutkaan, kuuluu hänen lauluaan, ja ihmiset mainitsevat hänen nimensä. Miksei siis esiintyjän Lapin kiertue olisi myös yksi maakunnallisuutta vahvistava seikka, sillä muutkin Lapissa asuvat tai vierailleet, ovat käyneet kuuntelemassa keikkaa kiertueen muilla esiintymispaikoilla. Tässäkin mielessä voi ajatella, että muut Lapin asukkaat saivat kuulla Olkkajärven latotanssien tunnelmaa, ja verrata kuulemaansa omiin kokemuksiinsa.

Yritin saada mahdollisimman monta erilaista tilannetta ja ihmistä haastateltavakseni, jotta saan juttuuni erilaisia asioita esille. Olen tyytyväinen, että löysin juuri sellaisia tilanteita joita tansseista voisikin odottaa, ihmiset olivat erittäin avoimia, eikä kukaan kieltäytynyt haastattelusta. Tunnelma latotansseissa oli erittäin rento, ja haastateltavat olivat hyvällä tuulella joka tarttui itseenikin, ja sain mielestäni välitettyä tunnelman myös kuuntelijalle.

Vaikka olen tyytyväinen siihen, että menin juttua tehdessä aina tilanteen mukana, olisin voinut jollain tapaa miettiä kysymyksiäni viitaten esimerkiksi pienen tapahtuman kuten latotanssien tärkeyteen, siihen miten se vahvistaa paikallisuutta ja sitä myötä maakunnallisuutta. Jälkeenpäin tulee pohdittua mitä olisi voinut tehdä toisin, sillä omat virheet huomaa helpommin, kun juttua kuuntelee myöhemmin ja siitä on tavallaan irtautunut. Radiojutussani siirtymät tilanteesta toiseen olivat hieman töksähteleviä, joten olisin voinut omalla puheellani alustaa tilanteesta siirtymisen toiseen.

Poroa ei teurasteta turistin koruksi

Toinen käsiteltävä radiojuttuni koskee lappilaista käsityömatkailua (liite2). Löysin internetistä rovaniemäläisen pariskunnan koru- ja käsityöpajan nettisivut, ja kysyin tuottajalta voisinko tehdä jutun lappilaisesta käsityöstä, nimenomaan sellaisesta, jossa käytetään porosta saatavia materiaaleja. Haastattelin koru- ja käsityöpajan omistajapariskuntaa, joiden luona esimerkiksi turistit käyvät tutustumassa lappilaiseen käsityöperinteesseen. Pariskunta tekee töitä pääasiassa poron sarvesta, luusta ja nahasta. Pajan omistajat kertovat jutussa esimerkiksi sarvesta, sen ominaisuuksista, siitä mistä he saavat materiaalit ja mitä niistä voi tehdä. Pajassa vierailevat saavat tehdä vaikkapa oman korun muistoksi Lapin matkasta. Radiojuttuni on myös eräänlainen opetustuokio kuuntelijalle.

Jo sana lappilainen käsityömatkailu pitää sisällään paljon, sillä Lappi on suosittu matkailukohde, turismi kukoistaa ja lappilainen käsityö on omaa luokkaansa materiaalin ja tekotavan vuoksi. Lapin eksotiikka kiinnostaa ja on aina ollut ihmisten suosiossa. Lappilaiselle käsityölle on ominaista tehdä tuotteita nahasta, luusta, sarvista, ja miksei myös esimerkiksi puusta tai pahkasta. Puhuttaessa lappilaisesta käsityöstä, ei voida välttyä liittämästä sitä myös matkailuun. Jutussani käsiteltävä lappilainen käsityöperinne elääkin juuri matkailusta. Lappi on myyntivaltti turismia ja myös käsityömatkailua ajatellen, ja Lapissa jokaiseen vuodenaikaan liittyvät omat sesongit; syksyllä ruska, talvella joulukuu ja revontulet, kevään pitkä ja valoisa hiihtosesonki sekä kesän yötön yö.

Lappi on suosittu ja maailmalla tunnettu matkailukohde. Päinvastoin kuin muut Suomen maakuntien nimet, Lappi on käännetty kaikille suurille kulttuurikielille, joten pohjoinen alueemme on esiintynyt kirjallisuudessa ja kartoissa jo vuosisatojen ajan. (Aho 1999, 120.)

Itse alueellisuuden ja sen näkymisen maailmalla voi laskea Lapin maakunnallisuuden vahvistamiseksi. Jutussani vahva asema on turismilla, joka on yksi Lapin valtti. Lappi kiinnostaa maailmalla, niin porojen, erämaiden, yöttömän yön, kaamoksen kuin lappilasten ihmistenkin kannalta.

Jutussani ilmenee vahvasti lappilaisen käsityön, ja nimenomaan poronhoitoalueen käsityön perinne. Jutussa pääosan saa poronsarvi, jota saa pääasiassa poronhoitoalueelta,

joka kattaa Lapin nykymaakunnan sekä joitakin kaupunkeja ja kuntia Pohjois- Pohjanmaasta (Wikipedia 2011, 17.3.2012). Poro onkin Lapille ominainen eläin ja se liitetään automaattisesti Lappiin. Paikallisten käsityön tekijöiden ja taitajien työ on haluttua. Juuri tällainen käsityöperinne on arvokasta, sillä lappilaiseksi kutsuttua käsityökrääsää on paljon, mutta käsityöpajassa vierailevat saavat tietää että materiaalit ovat aitoja, uusiutuvia ja alusta lähtien käsin tehtyjä.

Pohjoisen käsityötuotteet siis eroavat valtavirrasta, sillä ne eroavat teollisesti tuotetuista esineistä jotka tehdään massatuotannon periaatteella. Jutussani esiintuotu lappilainen käsityöperinne vahvistaa maakunnallisuutta, sillä käsityöt huokuvat lappilaisuutta niin materiaalin, muodon kuin koristeellisuudenkin kautta ja esineitä on valmistettu satojen vuosien ajan. Lappilaista käsityötä katsoessa huomaa heti, missä esine on tehty.

Vaikka haastateltavani ovatkin rovaniemeläisiä, ei juttua mielestäni voi sanoa pelkästään paikalliseksi, sillä aihe koskee pääasiassa lappilaista käsityöperinnettä, mutta ainoastaan haastateltavieni yrityksen kautta. Ja vaikka haastateltavani ovatkin Rovaniemeltä, edustavat he myös omaa maakuntaansa, joka syntyy paikallisuuden kautta.

Olisin toivonut, että juttuuni olisi saatu myös turistin näkökulma. Yritimme saada järjestettyä tilanteen niin, että pajalla olisi ollut turisteja kun menin tekemään juttua, mutta aikataulumme yhteensopimattomuuden takia näin ei käynyt. Jutun teko olisi kuitenkin saattanut mennä sekavaksi, ja sen teossa olisi kestänyt liian kauan. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla, mitä mieltä turistit ovat lappilaisesta käsityöstä, millaisena he näkevät alusta loppuun tehdyn esineen arvon. Mielenkiintoista olisi ollut myös saada kommentteja materiaaleista ja niiden käytöstä heidän kauttaan.

Yleisesti ottaen katsaus lappilaisen käsityön maailmaan oli mielestäni onnistunut, ja itsekin opin juttukeikalla uusia asioita, joten myös kuuntelija on voinut saada uutta tietoa jutustani. Äänimaailma onnistui jutussani hyvin, sillä sain asiaan kuuluvia työnteon ääniä ja myös tässä jutussani liikuttiin eri tilanteissa ja tiloissa, vaikka haastateltavat pysyivät samoina.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten maakunnallisuus näkyy Lapin Radion päivittäisissä radiojutuissa. Sain vastaukset analysoimalla kolmea empiiristä tutkimusaineistoa, teemahaastatteluja, osallistuvaa havainnointia sekä tekemällä tutkimista. Sain kerättyä tietoa koskien maakunnallista journalismia, ja onnekseni sanomalehtien maakunnallisuutta koskevat tekstit olivat yleistettävissä ja sovellettavissa myös radioon.

Haastattelemieni työntekijöiden kommentit olivat tärkeässä asemassa työssäni, sillä työni on tapaustutkimus. Yle Lapin Radiolla maakunnallisuus nähdään oman maakunnan asioista kertomisena, maakunnallisen identiteetin vahvistamisena, lapittamisena sekä ihmislähtöisyytenä. Itsekin lappilaisena ja toimittajana vahvistan maakunnan henkeä jutuillani ja niihin tuomallani sisällöllä.

Lappi on laaja alue, mutta omasta ja haastateltavieni mielestä Lapin Radio onnistuu työssään hyvin, eli ottaa niinkin suuren alueen aiheet laajasti käsittelyynsä. Olen kuitenkin sitä mieltä, että jos mahdollista ja resurssit antavat periksi, niin lähetyksiä kannattaisi tehdä useamminkin muualta kuin Rovaniemeltä. Matkan ei tarvitse olla pitkä, kunhan nähtäisiin enemmän oman maakunnan elämää toisen paikkakunnan näkökulmasta. Kuuntelijat varmasti ottaisivat tämän hyvin vastaan, ja Lapin Radio vahvistaisi maakuntaa ja sen henkeä jo entisestään.

Lapin Radio esiintyy monipuolisena tiedonvälittäjänä, ja herättää keskustelua kuuntelijoiden kesken, joka antaa puhtia maakuntahengelle. On kuitenkin totta, että Suomessa maakunnallisuutta ei koeta niin vahvasti, vaan ihmiset jaottelevat itsensä ennemminkin kunnittain. Suurena alueena Lapinkin voi periaatteessa jakaa osiin ja se tuottaa ongelmia mielestäni myös siinä, että esimerkiksi Pohjois-Lapissa elävät kokevat alueellisuuden eri tavalla kuin Etelä-Lapissa asuvat. Ympäristö, elämän rytmi, lähtökohdat ja asiat voivat olla erilaisia isossa maakunnassa, ja siinä mielessä koko maakunnan asiat on otettava kattavasti käsittelyyn. Vaikuttajana Lapissa Lapin Radio antaa puheenvuoron niin tavallisille ihmisille, kuin näkyvimmilläkin persoonille, ja tuo lappilaisia huolestuttavat tai ilostuttavat asiat julkisuuteen.

Aiheena maakunnallinen journalismi oli suhteellisen vaikea valinta. Luulen että aihe olisi ollut itselleni vaikeampi, jos olisin työskennellyt jossain muussa maakuntaradiossa. Tuttuna alueena Lappi kuitenkin on oiva työympäristö itselleni. Omien juttuesimerkkien kautta oli tarkoitus ilmentää, että jutun ei tarvitse olla järisyttävästä ja suuresta asiasta, vaan maakunnallisuus näkyy juuri pienissäkin asioissa ja tilanteissa, joissa on mukana oman maakunnan ihminen ja eläjä. Haastateltavani olivat tavallisia lappilaisia ihmisiä, jotka huomaamattaan edustavat ja ilmentävät maakunnallisuutta. Juttuaiheiden löytäminen ei aina ollut helppoa, mutta sitten kun sain aiheen käsiini, ja etsittyä jonkun jota voisin haastatella, en saanut kieltävää vastausta kertaakaan. Mielestäni jo tämä kertoo siitä, että Lapissa ihmiset ovat valmiita puhumaan asioistaan.

Uskon että Lapin Radio kykenee säilyttämään asemansa Lapin äänenä tulevaisuudessa, ja että kuuntelijoiden ja radion hyvä vuorovaikutussuhde pysyy Lapissa edelleen vakaana. Radioon liittyvän maakunnallisen journalismin tutkimusten puutteessa toivon että opinnäytetyöstäni on apua muillekin maakunnallisille medioille.

LÄHTEET

Aho, Seppo 1999. Lapin matkailu. Teoksessa Westerholm, John & Raento, Pauliina (toim.) Suomen kartasto. Porvoo: Suomen Maantieteellinen seura ja WSOY. Sivut 120–121.

Gassner, Hans-Peter 1995. Maailman syleilystä takaisin lähipiiriin. Saksalaisia näkökulmia paikallisjournalismiin. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Lähemmäs vielä - Paikallisjournalismin täyspakkaus. Loimaa: Loimaan Kirjapaino Oy. Sivut 16–25.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer - Paino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2001. Tutki ja Kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylällä: Gummerus kirjapaino Oy.

Hujanen, Jaana 2000. Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä and ER-paino Ky, Liestuore.

Hujanen, Taisto 2001. Ääniradio. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) Suomen mediamaisema. Vantaa: WSOY. Sivut 93–113.

Ilmonen, Kari 1996. Yleisradion historia 1926-1996. Osa 3: Tekniikka, kaiken perusta. WSOY Painolaitokset, Yleisradio Oy.

Kangaspunta, Seppo 1995. Yhteisölehti vuorovaikutuksen keskuksena. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus. Loimaa: Loimaan Kirjapaino Oy. Sivut 38–43.

Kokkonen, Esko 1996. Hyödyksi ja huviksi pohjoissuomalaisille. Pohjois-Suomen radiotoiminnan vaihteita 1915–1995. Oulu: Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva.

Kotimaisten kielten keskus 2011. Suomen maakuntien nimet. Hakupäivä 23.1.2012. <<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=518>>

Kujala, Tapio & Lahti, Jari & Tamminen, Heikki 1998. Radiotyön perusteet – Johdatus suoran lähetyksen tekemiseen. Tampere: Tammer-paino Oy.

Lehtonen, Jaakko 1998. Kansainvälinen viestintä. Monikulttuurisen dialogin mahdollisuus? Teoksessa Kivikuru, Ulla & Kunelius, Risto (toim.) Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmiöön. Juva: WSOY. Sivut 301–318.

Lull, James 1995. Media, Communication, Culture. A Global Approach. Padstow, Cornwall: T.J. Press (Padstow) Ltd.

Mäntykenttä, Juha 2011. Tuottaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Haastattelu, 30.8.2011.

Nurmela, Juhani 1984. Lapin tiedotusvälineet. Teoksessa Linkola, Martti & Lehmusvaara Ilmari (toim.) Lappi 2 – Elävä, toimiva maakunta. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino. Sivut 321–327.

Nykysuomen sanakirja 1954. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Paasi, Anssi 1999. Läänejä ja kulttuurialueita. Teoksessa Westerholm, John & Raento, Pauliina (toim.) Suomen kartasto. Porvoo: Suomen Maantieteellinen seura ja WSOY. Sivut 100–103.

Pietilä, Jyrki 1995. Jokainen ihminen on jutun arvoinen. Millaista on hyvä paikallisjournalismi? Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus. Loimaa: Loimaan Kirjapaino Oy. Sivut 28–35.

Räihä, Tapio 2011. Tuottaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi.
Sähköpostikysely, 16.1.2012.

Salla, Juha 2011. Päälikkö. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Haastattelu, 30.8.2011.

Savusalo, Sirkku 2011. Toimittaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi.
Haastattelu, 30.8.2011.

Siivikko, Jarmo 2011. Toimittaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Haastattelu, 30.8.2011.

Sillanpää, Pertti 2011. Paikallisuus on koettua ja luettua. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sivut 111- 124.

Suomen Journalistiliitto 2012. Kansainvälinen yhteistyö. Hakupäivä 3.3.2012.
<http://www.journalistiliitto.fi/liitto/kansainvalinen_yhteistyo/>

Temmes, Asko 2004. Aluetoimittajasta valtakunnantoimittajaksi. Helsingin Sanomien aluetoimittajien työ ja uutisten alueellisuus. Journalistiikan pro gradu-työ. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tolppi, Anni 2011. Toimittaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Haastattelu, 30.8.2011.

Williams, Kevin 2011. International Journalism. Journalism studies: Key texts. Chippenham, Wiltshire: CPI Anthony rowe.

Wikipedia 2011. Poronhoitoalue. Hakupäivä 17.3.2012.
<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Poronhoitoalue>>

Wikipedia 2012a. Paikallisradio Suomessa. Hakupäivä 13.3.2012.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Paikallisradio_Suomessa>

Wikipedia 2012b. Radio perämeri. Hakupäivä 13.3.2012.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Radio_Per%C3%A4meri>

Yle 2009. Yleisökertomus. Maakuntaradioiden kuuntelu. Hakupäivä 13.3.2012.
<<http://yle.fi/yleista/2009/yk/maakuntaradiot.html>>

Yle 2012a. Tv-maksusta Yle-veroon. Hakupäivä 13.3.2012.
<<http://yle.fi/yleisradio/ylen-rahoitus>>

Yle 2012b. Kanavat ja palvelut. Hakupäivä 13.3.2012.
<<http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>>

Yle Lapin Radion työntekijät 2010. Jäsenyhdistykset. Lappi tarvitsee omat uutiset. Hakupäivä 23.1.2012.
<<http://www.journalistiliitto.fi/liitto/yhteystiedot/jasenyhdistykset/?x1303198=2491900>>

Yle Vuosikertomus 2010. Hakupäivä 18.1.2012.
<<http://www.journalistiliitto.fi/liitto/yhteystiedot/jasenyhdistykset/?x1303198=2491900>>

LIITELUETTELO

Liite 1. Latotansseissa on tunnelmaa

Liite 2. Poroa ei teurasteta turistin koruksi

ROVANIEMI

Etusivu > Artikkelit

Latotansseissa on tunnelmaa

julkaistu 21.7.2011 klo 10:11, päivitetty 21.7.2011 klo 14:30

Suosittele

5 henkilöä suosittelee tätä.

Anne Seppänen ja Ritva Hemmoranta ovat tulleet lomalle Ruotsin Motalasta.
Kuva: YLE / Sallamaari Paavola

Kuuntele tunnelmia Olkkajärven latotansseista (3min 46s) 21.7.2011

Kuuntele kansanviihdyttäjä Eero Avenin haastattelu (5min 49s) 21.7.2011

Moni tanssipaiikka on lopettanut toimintansa, eikä tansseja järjestetä yhtä paljon kuin aiemmin. Useat paikat kärsivät myös järjestysmies- ja toimihenkilöpulasta. Kansanviihdyttäjä Eero Avenin mielestä tanssit vetäisivät väkeä, jos tapahtumia vain järjestettäisiin.

Rovaniemellä Olkkajärvellä Sirpan Saluunassa järjestetään kerran kesässä latotanssit, joista on kehkeytynyt kylän oma kesätapahtuma. Olkkajärvellä latotanssit on järjestetty kuutena vuotena: kyläläiset tulevat tanssimaan, mutta myös kaupungista tulee porukkaa.

- Lauri Vitikka kysyi minulta, tiedänkö lähiseudulla isompaa latoa, jossa voisi järjestää tansseja. Vastasin, että minultahan sellainen löytyy, ja hän kävi paikan tarkastamassa, Sirpa Suutari kertoo.

- Joka vuosi on välttytty tappeluilta, ja järjestysmiehet pitävät huolta, että niitä ei tule jatkossakaan, Väinämö Kuosmanen lisää.

Eero Aven ja Lauri Vitikka keikkailivat Lapissa kolme viikkoa, ja tämän kesän Lapin kiertue päätettiin Olkkajärvelle.

- Tälläkin paikalla on perusjoukko, joka tulee joka kesä paikan päälle. Nytkin voi sanoa, että ihmisiä on täällä runsaasti. Olkkajärvellä ollaan laulettu ja soitettu, ja aina on ollut mukava tunnelma, Vitikka sanoo.

Tansseja kaivataan lisää

"Erämaan Elvis" eli kansanviihdyttäjä Eero Aven jaksaa uskoa tanssilavojen vetovoimaan, kunhan joku vaan pitäisi tanssipaikkoja pystyssä.

Aven aloittaa keikkansa ja kutsuu ihmiset latoon tanssimaan. Aven päättää aloittaa Elämäntoveri-valssilla ja pyytää ihmisiä laulamaan mukana. Väki siirtyy tanssilattialle, kun harmonikan ensimmäiset sävelet pääsevät ilmoille.

Kake Randeliniksi esittäytyvä Kauko sanoo, että maalaistansseja pitäisi järjestää enemmän. Hänen mielestä tanssit ovat lähteneet tällä kertaa hienosti käyntiin ja naisetkin saa helposti mukaan tanssin pyörteisiin.

Pihalla pöydän ääressä istuva Airi saapui latotansseihin avomiehensä ja ystäväpariskuntien kanssa. Pöytään istahtaa kaksi rouvaa, jotka kertovat tulewansa Motalasta, Ruotsista. Ritva ja Anne ovat tulleet lomalle ja Sirpan Saluunassa ollaan toista kertaa. Ensimmäinen kerta oli kolme vuotta sitten.

- Nämä ovat mukavia tapahtumia, kun porukkaa tulee tällaiseen pieneenkin kylään. Täällä ei ole puoletkaan tuttuja, vaikka tästä kylästä olenkin, Ritva sanoo.

Tansseihin mukaan oma kuski

Kuten kunnon latotanssiperinteeseen kuuluu, moni tuo omat vahvistusjuomansa. Auton takapenkiltä löytyy täytetty kylmälaukku, jota kaksi tansseissa viihtyvää herraa käy tyhjentämässä. Puolisot pitävät huolta, että miehet pääsevät tanssien jälkeen kotiin.

- Kyllä me ollaan jo valssattu ja humpattu. Nythän ne tanssit vasta alkavat, kun Avenkin vielä tuosta kiihtyy. Mammat kyllä pitää noista autohommista huolen, maalaistansseista tykkäävät miehet kertovat.

YLE Lappi / Sallamaari Paavola

ROVANIEMI

Etusivu > Artikkelit

Poroa ei teurasteta turistin koruksi

julkaistu 30.7.2011 klo 10:11, päivitetty 30.7.2011 klo 10:28

 Suosittele 12 henkilöä suosittelee tätä. Ole ensimmäinen kavereistasi.

Irene Kangasniemi leikkaa nahasta kaistaleita kuksahihnojen punomista varten.
Kuva: YLE / Sallamaari Paavola

Ulkomaiset turistit yllättyvät iloisesti kuullessaan poron tiputtavan sarvensa, sillä he luulevat, että eläin teurastetaan niiden takia. Rovaniemeläisessä Hornwork-käsityöpajassa matkailija voi myös itse tehdä matkamuistonsa. Pääosa käsityömatkailuyrityksen asiakkaista tulee ulkomailta. Mustikkapiirakkaa ja mehua tarjoillaan yrittäjien kotona kaupanteon lomassa.

Koru- ja taidekäsityöpaja Hornwork Rovaniemellä valmistaa koruja ja käyttöesineitä etupäässä porosta saatavista materiaaleista. Pajan isännän Ari Kangasniemen päämateriaali on poronsarvi, kun taas emäntä Irene Kangasniemi tekee käsitöitä pääasiassa nahasta.

Sarven ja nahan lisäksi pajassa työstetään kynsiä ja esimerkiksi luita, kuten konttiluuta (sääriluua), joka on yleisin luutoiden raaka-aine.

- Poronsarvi on kovempaa kuin puu. Paras sarvi tulee tästä Napapiiriltä, mutta myös poronhoitoalueen etelärajoiltakin saa hyvää sarvea. Sarvea työstettäessä voi käyttää metallin ja puun käsittelyyn tarkoitettuja työkaluja, isäntä kertoo.

Ekologinen ja uusiutuva materiaali

Ari Kangasniemi käyttää työssään lähinnä hirvaan sarvia, sillä ne sisältävät eniten hyvää tiivistä materiaalia. Loka-marraskuussa rykimääajan päätyttyä hirvas pudottaa sarvensa ja uudet alkavat kasvaa porolle keväällä. Sarvet kasvavat noin kaksi senttiä vuorokaudessa.

- Vuorsosta(yli kaksivuotias poro) eteenpäin sarven muoto on hyvin samannäköinen joka vuosi, Ari sanoo.

- Asiakkaat ilahtuvat, kun kerromme että poro pudottaa sarvensa vuosittain eikä poroja tapeta sarvien vuoksi, Irene lisää.

Myyntissä olevien valmiiden tuotteiden lisäksi asiakkaat voivat itse askarrella aihioista esimerkiksi kaulakorun.

- Korun kokoamisen pitää olla helppoa, sillä esimerkiksi japanilaiset pelkäävät kasvojensa menettämistä, Irene kertoo.

Käsityömatkailuyrittäjän arkeen kuuluu myös mustikkapiirakan ja -mehun tarjoilu ja suomalaisen kodin esittely.

Puolen vuoden kuivatus

Ari pitää sarvet sisätiloissa ainakin puoli vuotta ennen varsinaista työstöä, jotta ne ehtisivät kuivua. Ari nimeää sarven tyven parhaaksi materiaaliksi, se on tiiviimpää eikä sisustan pehmeää sasua ole niin paljon. Tyvää käytetään esimerkiksi puukon tuppeihin ja lusikoihin. Pelkästään puukossa on Arin mukaan yhteensä noin 66 työvaihetta.

- Poronsarvessa on valtavasti erilaisia mineraaleja, kuten kalsiumia, magnesiumia ja kaliumia, joiden takia sarvessa on erilaisia värejä. Jokaisesta työstä tulee siis jollain tavalla erilainen, Irene valaisee.

Sarvesta on valmistettu satojen vuosien ajan erilaisia tarvekaluja kuten lusikoita, neulakkoja ja puukkoja.

- Sarvi on luja ja kestävä materiaali. Ennen ei ollut varaa ostaa hopealusikoita, siksi ne tehtiin luusta tai sarvesta, Ari nauraa.

YLE Lappi / Sallamaari Paavola